



N<sup>o</sup> 14.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK  
KEGYELMES ENGEDELMÉBÖL.

*Költ Bétsben Pünköst Havának 3-dik napján  
1793. esztendőben.*

*Szövetséges Belgyiom.*

**H**ágából Hollándiának igen szép és népes várasából, az a' tudósítás érkezett legközelebb hozzánk, hogy a' Frigyes Belgyiomnak Rendei közönséges isteni tiszteletre való órákat rendeltének annak meg halalására, hogy az Isten őket legveszedelmesebb ellenségeiktől a' Frantziáktól meg mentette. A' ki érteni akarja, kiket kellyen a' Hollándiai Rendeken érteni, szükség annak elsőben is a' Frigyes Belgyiomnak constitutióját tudni. A' Hollándiai Rendeken a' hét szövetséges Belgyiomi tartományoknak ü. m. *Geldriának, Hollándiának, Zelandiának, Trajectum-*

*nak, Frisiának, Transisalánának és Groningának* fő kórmány széke érttetik. Ezek azok közzé a' 17 Belgyiomi tartományok közzé tartoztanak, mellyeket hajdan a' Burgundiai fejedelmi ház birt, és a' mellyeket I. *Maximilián* Császár első feleségével *Máriával* a' Burgundiai utolsó hertzegnek *Károlynak* leányával nyert, és szerzett az *Austriai Háznak*. *Maximiliánnak* halála után, unokája V. *Károly* Császár és Spanyól király jutott azoknak birására, kinek fia II. *Filep*, a' hét tartományokat el vesztette, mellyek az *Orániai*, avagy *Arausóniai* hertzegnek kórmánya alatt tölle el pártolván 80 esztendőig tartott hadakozások után magokat függetlenneké tették, és köz társasági privilegiumaikban az 1648 eszt. szerzett *Monasteriumi*, vagy inkább *Vestfáliai béke*ség által meg is erősítették (e). Ennek a' hét tartományokból álló közönséges társaságnak a' *constitutiója* az 1579 eszt. szerzett *Utrechti*, avagy inkább *Trajectumi* egyefségen fundaltatik, mellynek 26 tikkelyei vagynak, ezek a' leg nevezetesebbek:

1. A' szövetséges tartományok, örökre öfzve kötik, és égyyesitik, és úgy gondollyák magokat lenni, mintha egy test vólnának.
2. A' ki ezen szövetséges tartományok közül valamellyikre támadánd, ugy fog tartattatni,

---

(e.) *A' Vestfáliai béke*ség, hol *Monasteriumi*, hol *Osnabrugi béke*ségnek neveztetik. *Monasteriuminak*, mivel a' *N. Birodalombéli catholicus* fejedelmeknek követei *Monasteriumban*; a' *protestáns* fejedelmeknek követei pedig *Osnabrugá-*

mintha mind a' hét tartományok ellen fel támadott volna.

3. A' közönséges társaságnak dolgai a' voxoknak többsége szerént határozatásanak meg.
4. A' háborúnak, békeségnek és közönséges adónak meghatározására közönséges meg egyezés kívántatik.
5. Eggy tartomány se köthessen magánosan másokkal frigyet.
6. Mindenik tartomány független belső dolgainak el intézésében.
7. Minden tartományban eggy forma lábon legyen a' mérték, font, és pénz.
8. A' magános tartományok között támadott per, a' több tartományoknak közbenjárások által igazításon el.
9. A' hét tartományok között támadott, de barátságosan el nem igazíthatott pernek meghatározása a' helytartó fejedelemre bizattasson s. a. t.

Ezen *Trajectumi* egygyefségnek ereje szerént a' Hollándiai, vagy helyesebben a' Belgyiomi társaság hét egymástól különböző és független köz tarsaságostkákból álló alkotmány, mellyek a'

O 2

---

*ban tartottanak gyűlést. Vestfáliai békeségnek pedig azért neveztetik, mivel mind a' két város a' Vestfáliai kerületben fekszik.*

közönséges bátorságnak okáért el válhatatlan egygyelségben vagynak, úgy annyira, hogy azokat mintegy testet kellyen képzelni. Egygyik tartomány sem függ a' másiktól, belső igazgatására nézve, és a' mennyiben, vagy a' Trajectumi egygyelség, vagy más szegődés által meg nem határozatik, tellyes és tökéletes hatalommal bir önön maga határaiban. Ellenben a' közönséges társasághoz tartozó Európai, és azon kívül lévő tartományain, a' külső dolgoknak és az egygyesült köz társaságnak igazgatására tartozó hatalom az egymással egygyesült tartományok alkotmányának tulajdona.

### *Hadi Történetek és Környülállások.*

A' Prussiai és Hallsiai seregek gyakorta való nyughatatlanságot szenvednek a' Frantziáktól. — Aprilisnek 15. napján *Sarbrück* mellett 6000. magával fekvő Generál *Landremont* Homburg mellett lévő táborigazinum ellen indúlt. Jókor tudtára adatván e' dolog *Schreiber* Hallsiai Obesternek, egynéhány száz könnyü lovásokat vett maga mellé, 's azokkal ment eleikbe, kikkel mindazáltal a' számos ellenség előtt meg nem álhatván, kéntelen vólt magát vissza vonni. *Wolfrath* és Pr. *Hohenloé* Prussiai Generálok észre vévén az ellenségnek szándékát, segítségére mentek a' Hallsusoknak, és szereintsésen vissza is üzték azt. Ebben a' kis tsatában 18 Hallsus vadász és gyalog katonák hóltak meg, és estenek sebbe. Az ellenség sokkal többet vesztett el. A' Prussiai király *Schlottheim* Hallsiai kapitánynak, és *Buttlar* hadnagynak, a' kik ezen tsatázásban magokat jelesen viselték, az úgy nevezett *pour le merite*, az az érdemért való vitézi rendet ajándékozta. Ezt a' vitézi rendet 1740 esztendőben állította fel II. *Fridrik* Prussiai király, azoknak meg jutalmaztatásokra, a' kik hadi virtusaik által magokat másoktól meg különböztetnék. Ennek a' rendnek tzimere egygy nyóltz hégyü setétkék zomán-

tzal bé vont keresztetske, mellynek felső végén egy F. betű, melly által a' szerzőnek neve adatatik elő, vagyon — közepén ezek az igik *pour le merite*. A' keresztnek négy szegeleteiben négy ki terjesztetett szárnyú arany sas láttatik. A' kik ebbe a' rendbe bé vétetnek, nem mellyeiken, hanem nyakokban fekete pántlikára függesztve viselik ezt a' tzimert.

A' miképen Aprilisnek 23. napján Hanauban költ levélből olvassuk, úgy bé vagyon a' Prussiai seregek által Moguntzia városa zárattatva, hogy még azok a' helységek is, mellyek a' város és az ostromlók között fekszenek, semmi hasznokra nintsenek a' várban fekvő Frantziáknak. Az ostromló seregek fél hóld formára fekszenek *Laubenheimtől* fogva *Mombachig*. Kétség kívül nem sokára hozzá fognak az ostromlók az ágyúzáshoz, mert még eddig csak szemlélői vóltanak a' bé zárlott Frantzok igyekezetének. Minekelötte e' lenne, szükség nekünk Moguntzia városát közelebből ismernünk. A' Rajna vizének napnyúgoti partján fekszik, ott a' hol a' *Mayn* vize amabba ömlik. Igen régi, nagy, népes, fő és anya városa a' Moguntziai választó fejedelemségnek, sok erős bástyákkal, sántzokkal vagyon körül véve. A' belső városnak úttzai szorosak, és nem olly tsinosak, mint lehetnének. Hajdan N. Birodalombéli szabad város vólt, és 1462 esztendőben vetette azt a' Moguntziai választó fejedelem maga birodalma alá. Sok ékes paloták és házak találtnak abban. A' városon alól fekvő választó fejedelem, *Martinsburg* nevű residentiája, és a' városon alól fekvő *Favoritája*, az az, nyári mulató palotája ennek kertével, és szökő kúttyaival egyetemben méltók a' tekintetre. A' fő templomban igen sok kints vólt el rejtetve, mellyet, a' mint hallottuk, *Custine* Generál meg lelven, Párisba küldötte. Ezekon kívül több nevezetes épületek is találtnak ebben a' városban, u. m. a' Tanáts-fegyveres-Redut-Báll-házak, nem kü-

lőmben a' Máltai - és Teutonicusi vitézi rendeknek házaik, az Universitásnak épületje, a' theatrum anatomicum, és bibliotheca s. a. t. A' mint ennek a' városnak lakosai ditsekednek, egygy ide való polgár *Faust János* találta fel 1440 esztendőben a' könyv nyomtatásnak mesterségét; de nem helyesen, mivel nem ő, hanem egygy Strasburgi *Guttenberg* nevű lakos vólt annak 1430 eszt. fel találója, a' ki magát sok adótságba vervén, a' Creditoroktól való féltében Moguntziába szökött, 's oda vitte által találmányát is. Innen vagy on hogy a' Moguntziaiak, magoknak tulajdonították ennek a' hasznos mesterségnek fel találását.

Noha *Dümuriernek* hozzánk lett által jövetelle által nagy zürzavar, és rendeletlenség támadott a' Frantzia tábornál; de még is kemény készüléteket tétet a' N. Gyűlés erőiségeinek védelmezésére. Rysselből minden haszontalan kényér evőt ki küldött, a' külső városokat le rontatta, a' város körül lévő élő fákat ki vágattatta, hogy ekképen sohol se vonhassák meg magokat az ostromlók.

Hannóviának Frantzia országhoz tartozó nevezetes városa Maubege (deákúl Malobodium) mellett, nevezetes tsata esett nem régiben, a' Ts. K. és Frantzia seregek között, holott kéntelenek vóltak könnyű szerű seregeink magokat hátra húzni, de segítségek érkeztén, ismét vissza verték a' Frantziákat. — — Sokáig tsak ugyan meg nem álhatnak a' szövetséges fejedelmek előtt. A' Prussiai ármadiának egygy része Dornickba érkeztén, Pr. *Koburg* kormánya alatt lévő seregekkel kaptasoltatott öszve, a' melly, a' mint a' környül állások mutattyák, *Ryssel*, *Valenciennes*, *Maubege*, és *Quesnoy* felől fogja Frantzia országot meg támadni. Más részről, a' Prussiai, Angliai, Hollándiai, és Hannoverai katonákból álló egygyesült sereg Flandriába, és az Artesiai Grófságba fog bé tsapni. Ismét néhány Angliai

seregek érkeztenek Ostendébe, itten fog az *Eboracumi* hertzeg is quártélyozni. A' Ts. K. seregek szüntelen újjabb regementek, és hadi eszközök által öregbitetnek.

Aprilisnek 13. napján Valenciennes előtt fekvő 2000 főből álló frantzia sereg ellen küldetett *Ottó G. M.* a' ki, nem gondolván az ellenségnek 6 ágyúiból repülő golyóbisokkal, nem tsak el üzte azt tanyájáról, hanem ennekfelette a' Valenciennesi hegyekig kergette, és sokakat küldött közülök a' más világra. Hasonlóképen bánt a' *Courgies* és *Sauldein* nevű falukban feküdt Frantziákkal. Ugyan akkor támadta meg *Gr. Clerfait* hadi tármester is, Valenciennes erdejében tanyázó ellenséget, a' melly eleinte vakmerőképen viselte magát, és e' miatt eléggé véres is vólt ez a' tsata. Végtére győztenek a' miéink, és az ellenségnek vissza lett üzettetése után 2 ágyút és 2 puskaporos taligát nyertenek, e' mellett 60 frantziát fogtanak el. Ebben a' véres tsatában 4 emberünk hóltanak meg, egy kapitány és 28 közember kaptanak sebet.

Aprilisnek 14. napján *Enzin* mellett fekvő hegyeken telepedett le a' *Gr. Clerfait* által *Vicognéből* és *Ramisból* ki üzettetett ellenség, és minekutánna egy néhány redutákat hányt vólna, keményen ágyúzott a' Ts. K. seregekre; de innen is el üzettetett. Azon éjjel 300 gyalogságból és 100 lovasból álló ellenség támadta meg *Cense-Salmagne* mellett őrizetben állott gyalog és lovas vitézeinket, mellyel való apró tsatázásban 3 frantziák ölettenek meg, és kettőt fogtatott el. Miéink között három ember esett sebbe, és négy ló fogattatott el.

Aprilisnek 15. napján az *Enzin* mellett tanyázott Frantziák segítséget kapván, keményen bészántzolták magokat, és egynéhány izben meg támadták tábori elő-vigyázó vitézeinket, a' kik no-

ha hofzszasan védelmezték magokat; de végtére kéntelenek vóltak magokat visszra vonni. Ezeknek segítségekre menvén G. F. M. L. Báró *Alvintzi*, meg újította az el kezdett tsatát, és szerentsésen visszra is verte a' Frantziákat.

Ugyan e' napon küldetett hertzeg *Reusz* Obester két batalion gyalogsággal, és két divisió lovalsággal a' *Bavai* és *Honi* vidéken álló tábori vigyázatainkat gyakorta nyughatatlankodtató ellenség ellen. Szerentsésen járt a' réa bizattott dolognak végbe vitelében, el üzte az ellenséget, és egynéhányat meg ölt közzüle. A' miénk közül 1 ember esett el ebben a' tsatában, és kettő kapott sebet.

Aprilisnek 16. napján két tsupport ellenség ütött tábori elő álló strázsáinkra. Az első és 400 főből álló *St. Saurenál* álló strázsáinkat, a' másik *S. Sauldain* falú mellett vigyázó vadász katonáinkat. Mind a' kettő visszra verettetett strázsáinknak segítségekre érkezett lovalság által. — Minthogy pedig már két izben ütött *S. Sauldain* mellett állott strázsáinkra az ellenség: ahozképest 24 *Eszterházy* regementbeli hufzárokat, és egy compánia gyalogságot állított *Ottó* Generál lesbe, a' kik más napon újobban tábori vigyázatainkra ütni akart 40 főből álló frantziákat meg támadván, egynéhányat közzül ök le vágtak, egynéhányat sebbe ejtettek, egy strázsamestert el fogtak, a' többit egészen az ellenség táboráig üzték visszra, melly miatt nagy lárma esett közzöttök.

April. 21. napján F. M. L. *Latour* Gróf, néhánnyad magával ki ment az ellenségnek meg vizsgálására, hogy ez által is nyughatatlanságba ejtse, és a' *Maubeuge* mellett fekvő táborát meg támadja. E' dolognak végbe vitelére *Steingruber* és *Frimunt* kapitányok két száz *Warmser* hufzárokkal *Colloret*; *Canisius* *Koburg* dragonyosainak

Obestere *Puissiers*; Gr. *Hodicz* Generál *Marpaut*; Gr. *Spork* Obester *Jeumont* felé küldettenek ki kormányokra bízott osztályokkal, a' kik a' Sambre vizén által menvén, hátul és két oldalról kezdeték a' Frantziákat nyughatatlankodtatni, és minekutánna velek öszve tsaptak vólna, ki üzték tanyájokról. A' *Wurmser* hufzárjai sokat le vagdaltak közülök, 30 embert pedig el fogtak. E' mellett az ágyú golyóbisok is nem repültenek közikbe héjában. A' miéink közül 4 embernél több nem esett sebbe. Ezen időben támadta meg az ellenség a' mi *Bavay* mellett fekvő táborunk elő álló strázsáit is, de valamint másutt, úgy itten sem bóldogúlhatott, mivel Pr. *Koburg* dragonyos Regementének Obestere *Liebknecht*, néhány *Jordis* regementbeli gyalogsággal, vadász katonákkal és Uhlánusokkal nemtsak vitézi módon ellenek állott; hanem ennekfelette vissza is kergette őket.

Gr. *Wurmser* Generál kormánya alatt lévő Ts. K. seregektől ki küldetni szokott vizsgáló katonáink és a' Frantziák között, gyakorta való apró tsatázás esik. — Illyetén vala April. 12. napjától fogva 21. napjáig két ízben. Az elsőbben 30 frantziákat apritottanak le a' *Palatinus* hufzárjai; a' másodikban ellenben egynéhányan agyon lövettek, és meg fogattattak a' miéink között.

Nem új, de tsak ugyan még is olvasásra méltó történet, mellyet egygy *Eszterházi* hufzár Regementénél szolgáló ifjú hadnagy *Nemes György* udvari Ágens úrnak fia *Tongres*ből közlött velünk. Minekutánna t. i. a' Ts. K. seregek Aprilisnek első napján a' *Ruhr* vizén által mentenek, és *Mastricht* várát fel öldötták vólna a' frantzia ostromalól, az említett hufzár regementnek nagy érdemű Obestere *Dévay* úr küldetett a' nevezett hólnapnak 16-dik napján az avántgárdéval a' *Tirlemont* mellett öszve gyült ellenség ellen. Noha

sokkal számosabb vólt a' miéinknél az ellenség, és ágyúival is keményen forgolódott: mindazáltal a' bátor szívű magyar vitéz meg nem rettent, hanem a' meddig lehetett, erősen tartotta magát. Ez alkalmatossággal ezen ifjú tisztnek paripája agyon lövettetvén, a' földre nyomta a' rajta ülöt, úgy annyira, hogy ha az isteni gondviselés körülötte nem forgott vólna, ott kellett vólna ifjú néki életét el veszteni. Történetből a' ló dereka alatt fekvő lábát ki rántotta tsizmájából, és fél tsizmában ment a' többi után *St. Tronig*, holott egy Uhlánus all-tiszt lovat adván alája, *Tongerbe* jutott. A' mint ez az ifjú tiszt írja *Aprilis*-nek 15. napjától fogva 20-ig meg szűnés nélkül ropogtak az ágyúk, még is allig lehetett az ellenséget vissza verni. *April. 17. napján Zombory* kapitánynak bal lába el lövetett, *Endrödy* és *Gyólts* kapitányok pedig agyon lövettek. Ennekfelette 100 köz embernél többen vesztenek el. *Gr. Sztáray* magyar gyalog regementének láb bataliónából felénél több maradott a' *Márs* piatzán. Egy szóval a' mi seregeink, kiváltképen pedig hufzárjaink közül sokan áldozzák fel életüket nagy vitézségek mellett.

### *Olasz Ország.*

Eddig tsendesesen nézte a' Nápolyi udvar a' két hadakozó felekezetnek tselekedeteit, sem egy sem más részre hajlani nem akart. De mivel a' Frantziák ellenségesképen bántanak a' *Cor-sikai* ki kötő helyekben tartózkodó Nápolyi hajókkal: ahozképest a' Nápolyi udvar is erősen készítetteti hadi seregeit, mind a' szárazon, mind a' vizen. Ennekfelette, minthogy tart attól a' Nápolyi kórmányozó szék, ne talám ottan is meg háborítatna az ottan tartózkodó számos Frantziák által a' közönséges békelesség: arra való nézve egymás után mindnyájaokat fogságba küldeti. A' Fr. köz társaságnak követe *Makau* egynéhány

izben engedelmet kért a' Nápolyi udvartól, hazájába való vissza térésre, de egyszer sem nyert. Kétség kívül az által akarja az udvar a' Fr. országban múlató Nápolyiakat a' réájok következhető veszedelemtől meg menteni.

Szárdiniának fő városát *Cagliarit* újjabb sán tzokkal, bástyákkal és ágyúkkal parantsolta a' király meg erősíteni, néhány regementeket verbúáltatni, és azokat úgy helyheztetni, hogy kevés napok alatt 30,000 ember öszve kaptsolhassa magát, ha az idő és környül állások kívánándják. Már egyszer próbát tett a' Frantzia hadakozó hajó sereg Szárdiniába való bé menetelre; de, a' mint az akkori történetekből tudjuk, nagy vesztességgel vissza verettetett onnan.

Gr. *Oliviero Cardo* Spanyol országai Consul oda hagyta Corsica szigetét, a' Frantziák és Spanyolok között támadott háború miatt, és April. 3. napján Livornóba érkezett. Az említett hólnapnak 2. napján két frantzia fregatták szállottanak ki a' Livornói ki kötő helyben, mind kettőn 40 ágyú és 380 hajós katonák vóltanak.

### *Spanyól Ország.*

Kadixban, Carthagenában, és Ferrolban 20 linea hajók, 10 fregatták, és 5 alsóbb rangú hadakozó hajók kéfzítettének, mellyeknek kórmánya *Marquis Casatalli* Vice-Admirálra vagyon bizattatva. — Minap egygy királyi végezés hozatott Aranjuezben a' Spanyol király múlató palotájában, és tétetett közönségesse, melly szerént, minden Spanyol szökött katonáknak tudtokra adattatik, hogy ha 6 hólnapok alatt hazájokba vissza térendenek, és valamellyik regementnél 8 esztendőre szolgálatot vejéndenek, semmi bántások nem lészzen.

### *Austriai Belgyiom.*

Múlt hólnapban egyg ollyatén rendelést tette-  
tett a' Brábántziai tanáts szék közönségessé, melly  
szerént, semmiféle idegen embernek szabad nem  
lélzen a' fő kórmány széknek, avagy vég várbe-  
li kórmányozó hadi tiszteknek hirek és pafsusok  
nélkül Brabántziának határain bé lépni. Ugyan  
akkor tette azt a' rendelést is, hogy minden ha-  
zájából ki költözött Frantzia, a' ki Juliusnak 1.  
napjától fogva 1789 ottan le telepedett, köteles  
legyen vagy engedelmet kérni az ott leendő ma-  
radásra, vagy onnan el távozni. Éppen erre kö-  
teleztetnek a' Hollándiából, és Leódiai püspök-  
ségből oda által ment emberek. Minden idegen  
köteles magát az Előjárók előtt jelenteni, és meg-  
mutatni mitsoda állapotba helyheztetett légyen,  
és miből éllyen ő.

### *Brandenburgia.*

A' ki tudja a' Brandenburgiai uralko-  
dó Háznak eredetét, és nevedését, bámúl an-  
nak gyors lépésekkel tett előmenetelén és öreg-  
bedésén. *Zsigmond* R. Tsászár adta el 1417 esz-  
tendőben Brandenburgiát a' Norimbergai Burg-  
gráfnak, avagy vár kapitánynak *Fridriknek*, a'  
kit kevés idővel azután elsőben Marchiová, az-  
után pedig választó fejedelemmé is tett. Ő után-  
na fia *Fridrik*, ez után testvér öttse *Albert* kö-  
vetkeztenek. Az utólsobb három fiai között fel-  
osztotta örökségét. Idősb fiának *Jánosnak* adta  
a' Bráandenburgiai választó fejedelemséget; a' má-  
sodiknak *Fridriknek* az *Anspachi*; a' harmadik-  
nak *Zsigmondnak* a' *Culmbachi*, és *Bareyti* feje-  
delemséget. — Minthogy *Zsigmond* minden férfi  
maradék nélkül hólt meg, az ő öröksége is test-  
vér bátyára *Fridrik* Anspachi marchiora mara-

dott. *János* után I. *Joachim*, utánna II. *Joachim*, ezután *János György*, 's testvér öttse *Joachim Fridrik* lettenek a' választó fejedelemségnek örököseivé. Ennek testvér öttsei *Christián* és *Joachim Ernst* fel osztották magok között az *Anspachi* és *Bareyti* marchionátusságot. — *Joachim Fridrik* halála után öregbik fia *János Zsigmond* lett választó fejedelemmé, a' ki a' *Juliacumi*, *Cliviai*, *Bergi* és *Prussiai* hertzogségekkel öregbítette atyai örökségét. *György Wilhelm* fiának uralkodása alatt ütven ki a' Német Birodalomban a' 30 esztendeig tartott véres háborúnak tüze, sokat szenvedett a' *Brandenburgiai* választó fejedelemség; ellenben ennek örököse és fia *Fridrik Wilhelm*, kit *Nagynak* neveznek a' múlt században élt *historicusok*, ismét talpra állott, a' ki az 1648 eszt. szerzett *Vestfáliai* békeségben nemcsak a' túlsó *Pomeraniával*, hanem ennekfelette a' *Halberstadi*, *Mindeni*, *Camini*, a' *Wohlaui* éggyezésben *Lauenburgi* fejedelemséggel, a' *Bütovi* uradalommal, és a' *Vestfáliai* kerületben fekvő *Marchiai* mégyével (*Comitatu Marchiae*) szaporította virágzó birodalmát. Ennek első szülött fia *Fridrik* tett magának fejére 1701 esztendőben királyi koronát, e' nyerte el a' *Neufchateli*, avagy *Neocomiumi* hertzogséget is. Az ő fia és korona örököse szerzette magának az 1713 eszt. kötött *Utrechti* békeségben *Geldriának* felső részét, és a' *Stokholmi* 1720 esztendőben végbe ment békeség által innenső *Pomeraniának* egy nagy darabját. Ő vetette meg a' *Prussiai* hadi erőnek első fundamentomát, ő állította a' *Prussiai* hadi sereget mostani lábára, ő hagyott fiának olly fegyverben gyakorlott népet, és annyi kintset, melyekkel fia II. *Fridrik* örök emlékezetű király VI. *Károly* Császárnak halála után, 1741. esztendőben *Mária Theresia* kedves királyunkat megtámadta. Ennek testvér öttsetől *August Wilhelm*től való, a' mostani *Prussiai* király II. *Fridrik Wilhelm*. A' mit II. *Fridrik* sok erőlködései által is el nem érhetett, II. *Fridrik Wilhelm* min-

den vér ontás nélkül el végezte, el vette Dántzigot, Torunumot, el foglalta leg közelebb Nagy Lengyel Országának egy részét.

Minémü indító okból foglalta légyen ő el Nagy Lengyel Országának nagyobb részét, ki tettzik azon manifestumból, mellyet Böjtmás havának 25. napján küldött az általa el foglaltatott Lengyel országi tartományoknak lakosaihoz, és a' mellyet mint Európában egy új epocha tsináló történetet E. Olvasóimmal közleni szükségesnek lenni ítéltem. Imé ez az:

„ *Mi Fridrik Wilhelm* etc. királyi kégyelműnket, és minden jókat ajánlunk minden karba, rendbe és állapotba helyezettetteknek u. m. Püspököknek, Abbásoknak, Praelátusoknak, Vajdáknak, Castellánusoknak, Stárostáknak, Kamarásoknak, Ország biráinak, Mánásoknak, Vasallusoknak, nemeseknek, minden városbéli Előjáróknak, polgároknak, parasztnak, továbbá minden Posnániai, Gnesnai, Kálisi, Szirádiai Vajdaságokban lakos egyházi és világi renden lévő lakosoknak, Czenstochóvá városa, és klastroma, Vielun, Lentschitzi, Cujáviai, Dobrczyn-Rava és Plotzk, nem különben, az ez előtt Lengyel országhoz tartozott Dántzigi és Thorunumi lakosoknak s. a. t. és következő dolgot adunk nékiek kégyelme-sen tudtokra. Közönségesen tudva vagyon, hogy a' Lengyel nemzet eleitől fogva meg nem szűnt a' szomszéd fejedelmeknek, kiváltképen pedig a' Prussiai birodalomnak békételességre való alkalmatosságot szolgáltatni. Meg nem elégedvén avval, hogy a' jó szomszéd-ságnak minden regulája ellen, a' Prussiai birodalomba gyakorta bé ütött, Országunk határaiban lakó jobbágyainknak nyúghatatlanságot szerzett, és semmi elégtételt azoknak adni nem akart: e' mellett szüntelen olly veszedelmes feltételekben

„ törte fejét, mellyek szükségesképen figyelmete-  
 „ sekké tették a' szomszéd fejedelmeket. Ollya-  
 „ tén valóságos történetek ezek, mellyek minden  
 „ figyelmetes embernek szemei eleibe ötlöttek.  
 „ A' mi pedig leg inkább nyughatatlankodtatta  
 „ a' szomszéd tartományokat, vólt a' Lengyel  
 „ országban naponként öregbedő pártolkodás, és  
 „ kiváltképen az a' világos és irtódzásra méltó  
 „ erölködés, melly által minden polgári, politi-  
 „ ca, és egyházi kötél ketté szakasztatik, és Len-  
 „ gyel országnak lakosait függetlenségbe, köv-  
 „ tkezésnépen minden előre nem látható nyomo-  
 „ rúságba ejtette vólna. Hogyha igaz az, hogy  
 „ az illetén veszedelmes maximáknak bé vétele  
 „ és ki terjesztése a' közönséges tsendeséggel,  
 „ és a' lakosoknak bóldogságával egy átallyában  
 „ ellenkezik: annyival inkább lehetett azoknak  
 „ pufztító következéseitől Lengyel országban tar-  
 „ tani, a' mennyivel a' Lengyel nemzet maga  
 „ nyughatatlan elméje, és pártolságra való hajlása  
 „ által magát mások felett meg különböztette; e'  
 „ mellett pedig élegendő ereje vagyon ezen nyug-  
 „ hatatlansága által a' szomszéd tartományok-  
 „ nak is ártalmokra lenni. Nemtsak a' józan po-  
 „ liticának első reguláival, hanem ennekfelette  
 „ azon kötelefségeinkel is, mellyek minket tarto-  
 „ mányainkba lévő közönséges tsendeségnek és  
 „ bátorságnak fenn tartására köteleznek, ellenkez-  
 „ ne, hogyha mi illetén környül állások között,  
 „ tunya nézők vólnánk egy olly roppant szom-  
 „ széd tartományban elő forduló történeteknek,  
 „ és hogyha békefséges türéssel el váránk azt  
 „ az időnek pontyát, mellyben a' pártos résznek  
 „ élegendő ereje lenne e' világnak közönséges  
 „ piatzára ki állani, mivel akkor osztán a' mi  
 „ Lengyel országgal határos tartományaink is a'  
 „ függetlenségnek veszedelmébe fognának ejtetni.

„ Ahozképest az Orosz Tsászárnéval egye-  
 „ temben, a' Fels. Római Tsászárnak velünk

„ égyet értésével meg ismértük azt, hogy tarto-  
 „ mányainknak bátorsága, olyatén határt kíván  
 „ a' Lengyel köz társaságnak tétetni, a' melly  
 „ belső erejével, és fekvésével inkább meg egy-  
 „ gyez; és szabadságának meg sértetése nélkül  
 „ olly rendes, erős igazgatás formája alá vetni,  
 „ melly által közönséges bátorsága fenn tartas-  
 „ son, mtnden rendeletlenség, mellynek gyakor-  
 „ ta ki vólt tétetve, el távoztalson, és ártalmára  
 „ ne lehessen a' szomszéd tartományoknak. —  
 „ Ezen fel tételünknek el érésére, a' Lengyel köz  
 „ társaságnak minden réá következhető veszede-  
 „ lemtől léjendő meg mentésére, végső pusztulásá-  
 „ tól való meg óltalmazására; de leg kiváltképen,  
 „ azon iszonyú és veszedelmes értelemtől, melly-  
 „ nek követésére igen hajlandó védelmezésé-  
 „ re, nintsen belső tökéletes meg győzetteté-  
 „ sünk szerént, mellyet önnön maga a' Felséges  
 „ Orosz fejedelem a' szony is meg esmér, és jó-  
 „ vá hagy, hasznosabb eszköz szomszéd tartomá-  
 „ nyainak birodalmunkba való bé iktatásánál,  
 „ és ennek el érése végett, azonnal való el fog-  
 „ laltatásánál, és az által minden következhető  
 „ rendeletlenségeknek ideje koránt való el távoz-  
 „ tatásánál. s. a. t.

*Folytatását következő alkalmatofságra ha-  
 lasztom.*